

مقدمه

مواد (۸) و (۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی به بیان حدنصاب مورد نیاز برای انتخاب شدن در دوره‌های اول و دوم انتخابات می‌پردازد. طراحان با این استدلال که تبصره «۱» ماده (۹) با خود ماده در تعارض است اقدام به ارائه طرح «اصلاح تبصره «۱» ماده (۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی» نموده‌اند.

پیشینه

به موجب ماده (۸) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۶۲/۱۲/۹ انتخاب نماینده در مرحله اول منوط به کسب اکثریت مطلق آرا و در مرحله دوم با اکثریت نسبی بود. همچنین به موجب ماده (۹) این قانون چنانچه در مرحله اول برای یک یا چند نفر از نمایندگان اکثریت مطلق حاصل نگردید، انتخابات دو مرحله‌ای خواهد شد، بدین معنی که از بین نامزدهایی که اکثریت مطلق آرا را در مرحله اول به دست نیاورده‌اند، فقط به تعداد دو برابر نمایندگان مورد نیاز از بین کسانی که بیشترین آرا را در مرحله اول داشته‌اند، در انتخابات مرحله دوم شرکت می‌کنند و در صورتی که تعداد نامزدهای باقیمانده، کمتر از دو برابر باشد، تمام آنان در مرحله دوم انتخابات شرکت خواهند نمود.

به موجب تبصره «۱» این ماده اگر تعداد نامزدهای باقیمانده مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز باشد، انتخابات مرحله دوم انجام نخواهد شد و ملاک انتخابات مرحله اول خواهد بود.

در قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸ حدنصاب انتخاب شدن در مرحله اول از اکثریت مطلق به یکسوم آرا تغییر یافت و به موجب ماده (۹) این قانون چنانچه در مرحله اول برای یک یا چند نفر از داوطلبان اکثریت یکسوم آرا حاصل نمی‌شود، انتخابات دو مرحله‌ای شده، بدین معنی که از بین نامزدهایی که اکثریت یکسوم آرا را در مرحله اول به دست نمی‌آوردند، فقط به تعداد دو برابر نمایندگان مورد نیاز از بین کسانی که بیشترین آرا را در مرحله اول داشته‌اند، در انتخابات مرحله دوم شرکت می‌کردند و در صورتی که تعداد نامزدهای باقیمانده، کمتر از دو برابر بود، تمام آنان در مرحله دوم انتخابات شرکت می‌کردند.

تبصره «۱» ماده (۹) مقرر می‌داشت اگر تعداد نامزدهای باقیمانده مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز باشد، انتخابات مرحله دوم انجام نخواهد شد و نامزدی که حداقل یک‌چهارم مجموع آرا را کسب کرده باشد به مجلس راه می‌یابد. بر این اساس دو حالت متصور بود:

۱. هیچ‌یک از نامزدها یکسوم کل آرا را کسب نمی‌کرد و تعداد نامزدها بیش از نمایندگان مورد نیاز بود انتخابات مرحله دوم برگزار می‌شد و نامزدهایی که اکثریت آرا را کسب می‌کردند به عنوان نماینده انتخاب می‌شدند.

۲. هیچ‌یک از نامزدها یکسوم کل آرا را کسب نمی‌کرد و تعداد نامزدها مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز بود که در این صورت انتخابات مرحله دوم برگزار نمی‌شد و نامزدهایی که اکثریت یک‌چهارم مجموع آرا را کسب کرده بودند به عنوان نماینده انتخاب می‌شدند.

قانون اصلاح موادی از قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۱۰/۱۳ عبارت «حداقل یک‌سوم» را به «حداقل یک‌چهارم» تبدیل نمود که براساس این اصلاح:

۱. هریک از نامزدها در صورت کسب یک‌چهارم آرا به مجلس راه می‌یافت،
۲. در صورتی‌که هیچ‌یک از نامزدها یک‌چهارم کل آرا را کسب نمی‌کرد و تعداد نامزدها بیش از نمایندگان مورد نیاز بود انتخابات مرحله دوم برگزار می‌شد و نامزدهایی که اکثریت آرا را کسب می‌کردند به‌عنوان نماینده انتخاب می‌شدند.
۳. هیچ‌یک از نامزدها یک‌چهارم کل آرا را کسب نمی‌کرد و تعداد نامزدها مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز بود که در این صورت انتخابات مرحله دوم برگزار نمی‌شد و نامزدهایی که اکثریت یک‌چهارم مجموع آرا را کسب کرده بودند به‌عنوان نماینده انتخاب می‌شدند.

مبنای این مورد سوم تبصره «۱» ماده (۹) قانون است که مقرر می‌دارد: اگر تعداد نامزدهای باقیمانده مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز باشد، انتخابات مرحله دوم انجام نخواهد شد و نامزدی که حداقل یک‌چهارم مجموع آرا را کسب کرده باشد به مجلس راه می‌یابد.

با توجه به اصلاحات صورت گرفته شق سوم بی‌معنا می‌شود چراکه در صورتی‌که نامزدی، یک‌چهارم آرا را کسب کرده باشد در مرحله اول نماینده شده و اساساً دور دوم فاقد معنا خواهد بود.

بر این اساس طراحان محترم پیشنهاد داده‌اند: در تبصره «۱» ماده (۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۱۰/۱۳ عبارت «حداقل یک‌چهارم» به عبارت «حداقل یک‌پنجم» تغییر یابد. در رابطه با طرح پیشنهادی نکاتی قابل ذکر است:

۱. با توجه به اینکه در ماده (۸) مقرر شده که در دور دوم، ملاک انتخاب نماینده کسب اکثریت نسبی آراست؛ پیشنهاد می‌شود در صورتی‌که تعداد نامزدهای باقیمانده مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز باشد، نامزدهای مزبور به مجلس راه یابند.
۲. قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ بوده و تاریخ تصویب اصلاحیه قانون مذکور ۱۳۷۸/۱۰/۱۳ است بنابراین عنوان و محتوای طرح باید بر این اساس اصلاح شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

با توجه به مطالبی که بیان شد تعارض بین ماده (۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی و تبصره «۱» آن محرز است و نیاز است که تبصره «۱» ماده فوق اصلاح شود.

در صورتی‌که طراحان محترم اصرار بر تعیین ملاک کسب «حداقل یک‌پنجم» آرا (در مواردی که تعداد نامزدهای باقیمانده مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز باشد) برای راهیابی به مجلس شورای اسلامی دارند، پیشنهاد می‌شود متن طرح به شکل زیر اصلاح شود:

ماده واحده - متن زیر جایگزین تبصره «۱» ماده (۹) قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی مصوب ۱۳۷۸/۹/۷ می‌شود:
تبصره «۱» - اگر تعداد نامزدهای باقیمانده مساوی یا کمتر از نمایندگان مورد نیاز باشد، انتخابات مرحله دوم انجام نخواهد شد و نامزد یا نامزدهای مزبور به مجلس راه می‌یابند.

در صورت نپذیرفتن پیشنهاد فوق، تصویب متن طرح پیشنهادی نمایندگان محترم توصیه می‌شود.